

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av elevers tillgång till
läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska
skolformerna vid Västerängsskolan i Håbo kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Västerängsskolan avseende verksamhetens kvalitet gällande elevers tillgång till läroböcker och andra läromedel i de obligatoriska skolformerna.

Granskningens syfte är att granska kvaliteten i de utvalda skolornas arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se Bilaga 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar eller låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Skolinspektionen bedömer att Västerängsskolan i Håbo kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande områden:

- Skapa förutsättningar för ett medvetet och gemensamt arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.
- Utvärdera användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 8 april 2026** redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas. Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se) eller med post till Skolinspektionen Postadress: Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer (dnr 2025:5023) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Skolans arbete med att ge eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål

Bedömningsområden
Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel. • Sammanhang, progression och ämnesintresse • Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen • Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov • Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid
Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. • Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel • Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel • Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel • Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Skolinspektionen bedömer att Västerängsskolan i Håbo kommun i flera delar uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna inom området.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, lärare och elever, observationer av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel samt inkommen dokumentation från huvudmannen.

Sammanhang, progression och ämnesintresse

Granskningen visar att läroböcker och andra läromedel används för att skapa sammanhang och överblick över de ämnen och moment som eleverna läser. Därutöver visar granskningen att det finns ett medvetet arbete gällande läroböcker och andra läromedel som möjliggör progression i elevernas lärande samt bidrar till att eleverna vill lära sig mer.

I intervjuer med lärare och rektorn framkommer att lärarna säkerställer att de använder aktuella och relevanta läroböcker samt andra läromedel, anpassade efter läroplanen för att planera och strukturera sin undervisning. Lärare i låg-, mellan och högstadiet samt rektorn uppger att samtliga läromedel som används i undervisningen följer läroplanen och att majoriteten är relativt nya och uppdaterade. Elever och lärare beskriver i intervjuer hur läroboken utgör stommen i undervisningen och att läroboken är ett viktigt stöd för eleverna för att få en tydlig bild av det aktuella området som de jobbar med. Lärare uppger att de har positiva erfarenheter av att skapa en kontinuitet genom att använda läroboken som grund för undervisningen, jämfört med att endast använda egenproducerat material så som bildspel, artiklar och kopierade utdrag från olika läroböcker. Lärare i samtliga stadier och rektorn uppger att de föredrar läroböcker framför andra läromedel. En lärare berättar att eleverna blir mer självständiga i arbetet när de tar stöd av strukturen från läroböcker. Lärare beskriver att när eleven i undervisningen bläddrar i läroboken och navigerar i innehållet genom att ta del av innehållsförteckning, bilder och rubriker så stödjer det lärandet och hjälper eleven att få en överblick över innehållet. Lärare i samtliga stadier beskriver andra läromedel och lärverktyg som ett komplement till den bas som läroboken utgör i undervisningen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att det finns en röd tråd för hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen på skolan. Lärare i årskurs F–6 uppger att de diskuterat val av läroböcker för att skapa en tydlig progression och röd tråd. Lärare i förskoleklass och på lågstadiet berättar att deras läromedel är valda för att stämma överens. Lärare på låg- och mellanstadiet berättar att de särskilt har pratat ihop sig om vilka läroböcker de ska använda i matematik så att det blir en bra övergång mellan stadierna. Även matematiklärarna på högstadiet har ett gemensamt val av lärobok. Lärare och rektorn berättar att läroböcker används i alla stadier, från förskoleklass till årskurs 9. Av dokument som begärts in från huvudmannen samt intervjuer med lärare och elever framgår att eleverna har egna exemplar av läroböcker i biologi, engelska, fysik, geografi, hem- och konsumentkunskap, historia, kemi, matematik, moderna språk, religionskunskap, samhällskunskap och svenska. I teknikundervisningen har eleverna tillgång till läroböcker i skolan och därutöver arbetar eleverna med andra läromedel. I ämnet teknik pågår en

diskussion som rektorn leder om ökad tillgång till läroböcker. Lärare i förskoleklass och på lågstadiet berättar att eleverna får läroböcker i ämnena matematik och svenska redan i förskoleklass och i resterande ämnen i årskurs 3. I de natur- och samhällsorienterande ämnena har eleverna på lågstadiet andra läromedel att tillgå.

Vidare beskriver lärare på samtliga stadier medvetna val av läroböcker och andra läromedel för att utveckla elevers läsförmåga. Arbetet startar redan i förskoleklass med läromedel som tränar bokstäver, rim och ramsor, för att fortsätta med läs- och skrivinläringen på de lägre stadierna. Lärarna ser till att de läromedel som de använder bygger på en gemensam inlärningsmodell och att kravnivån i undervisningen successivt ökar. Skolans lärare har tillgång till läromedel som övar och utvecklar elevens språk, bland annat läroböcker och kopieringsunderlag med arbetsblad. På högstadiet arbetar lärarna i de natur- och samhällsorienterande ämnena aktivt med att träna elevers begreppsförståelse och läsförståelse med stöd av texterna i läroböckerna. Elever berättar i intervju att de i flera ämnen använder läroboken genom att läsa texter samt göra olika arbetsuppgifter så som instuderingsfrågor och fördjupningsuppgifter. Lärarna är medvetna om vikten av att elever läser texterna i läroboken. Lärare i årskurs 7–9 uppger att det är en utmaning att få eleverna att självständigt kunna använda läroboken i undervisningen. En högstadielärare beskriver att eleverna får läsa både enskilt och gemensamt samt ställa och besvara frågor till texten. Vidare får eleverna anteckna, sammanfatta och stryka under i texten. Lärarna beskriver att lärobokens texter är ett stöd i att utveckla elevernas lässtrategier, upplägget som finns i läromedlen med inläring av svåra ord och att eleverna tränar att läsa mellan raderna stärker läsförmågan. Lärare på högstadiet berättar att de generellt kan se vissa skillnader mellan flickor och pojkar i fråga om motivation och distraktion i mötet med olika läromedel, så som digitala läromedel jämfört med den fysiska läroboken. En lärare beskriver att det finns vissa skillnader i hur flickor och pojkar väljer att ta sig an uppgifter. Lärare beskriver att flickor generellt har lättare att självständigt använda läroböcker och är snabbare på att läsa och hitta svar i texter. Pojkar kan motiveras mer av andra läromedel, men kan samtidigt bli distraherade när de möter inslag så som spel eller digitala lärverktyg. Lärarna på låg- och mellanstadiet uppger att de inte ser någon skillnad mellan flickors och pojkars användning av läroböcker och andra läromedel.

Av lärar- och elevintervjuerna framgår att det finns ett medvetet arbete för att förmedla kunskaper vilket har bidragit till att stärka elevernas ämnesintresse och lust att vilja lära sig mer. Lärare berättar att det sker en progression hos eleverna med hjälp av läroböcker och andra läromedel. Eleverna kan själva följa sin kunskapsutveckling med hjälp av uppföljningar som finns i läromedlen. Läroboken skapar också intresse för ämnet, framför

allt för de yngre eleverna. Lärare på lågstadiet beskriver att det har varit ett medvetet arbete att välja läromedel som väcker nyfikenhet och intresse. Lärare på lågstadiet berättar att de har valt läromedel som är avskalade, tydliga och konkreta av den anledningen, på grund av att sådana läromedel lättare väcker elevernas intresse. Elever och lärare på högstadiet uppger att det varierar hur intresseväckande böckerna är, vissa böcker är nya och spännande men en del läroböcker tenderar att vara texttunga och kräver mer inramning av läraren. Av elev- och lärarintervjuerna framgår att lärarnas egna insatser i undervisningen är avgörande för att väcka ett intresse för ämnet hos eleverna. Elever uppger i intervju att de uppskattar lärarnas genomgångar och att de lär sig mycket av dem. Lärarna beskriver hur de skapar förutsättningar för elevers lärande med hjälp av läroboken genom att först muntligt gå igenom ett område och väcka förväntan.

Instruktioner och användning av läroböcker och andra läromedel i undervisningen

Granskningen visar att lärarna ger ändamålsenliga instruktioner till eleverna hur de ska använda läroboken eller det andra läromedlet på lektionen.

Av intervjuer med lärare i förskoleklass och i årskurs 1–3 framgår att lärarna lägger mycket tid på att träna eleverna i hur de ska använda läroböcker och tillhörande arbetsböcker. Träningen med att hantera en lärobok börjar redan i förskoleklassen när eleverna inledningsvis presenteras för olika läromedel och får instruktioner hur de ska bläddra och hålla i en bok. Läraren som tar emot eleverna i årskurs 1 berättar att hen märker att eleverna i förskoleklass har tränat på att använda läroböcker. Eleverna får under låg- och mellanstadiet successivt större färdigheter, exempelvis hur de ska navigera i en lärobok med hjälp av rubriker och bilder. Läraren på lågstadiet projicerar innehållet i boken på tavlan och eleverna kan följa med i sin egen bok när läraren instruerar. Även lärare på högstadiet berättar att de tränar eleverna i att hantera läromedel, såväl tryckta som digitala. Lärarna beskriver ett gemensamt förhållningssätt på skolan kring att ge både muntliga och skriftliga instruktioner. Lärare på högstadiet behandlar och använder lärobokens innehåll och illustrationer under genomgångarna så att eleverna senare ska känna igen sig när de arbetar på egen hand. Elever bekräftar i intervju att lärarna ger instruktioner om hur de ska läsa och använda läroboken på lektionerna. Elever uppger att lärarna visar vad kapitlet i läroboken innehåller och att de vanligen har gemensam läsning av innehållet för att därefter koppla arbetsuppgifter till det aktuella kapitlet. En lärare berättar att hen lagt upp instruktionerna som en kort inledande kurs i årskurs 7, där eleverna lär sig om att använda läroboken utifrån olika funktioner så som register och innehållsförteckning.

Användning av läroböcker och andra läromedel anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov

Granskningen visar att lärare använder nivåanpassade läroböcker och andra läromedel vilket ger eleverna möjlighet att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina förutsättningar.

Lärare i samtliga stadier uppger att de i samband med kollegiala samtal om val av läroböcker och andra läromedel har diskuterat att de läroböcker och andra läromedel som de använder är nivåanpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna har exempelvis analyserat hur läromedel kan möta elever i svårigheter på grund av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Lärarna har också tittat på läromedel utifrån effekter på elevernas språk- och kunskapsutveckling.

I intervjuer med lärare i förskoleklass och årskurs 1–3 framkommer att det exempelvis i ämnena matematik och svenska finns olika nivåer som eleverna kan arbeta efter. Lärare uppger att de efter kartläggning kan justera nivån eleverna ska arbeta med. Lärare berättar att läromedlet i matematik för lågstadiet innehåller flera tunna, tryckta häften i stället för en stor bok, vilket ger möjligheter att anpassa tempo och ge struktur för eleverna. En lärare på lågstadiet berättar att hen som en anpassning låser upp en digital läsläxa i taget, så att det blir hanterbart för eleverna hemma när de ska läsa.

Lärare på mellanstadiet uppger att de använder läroböcker och andra läromedel på ett varierande sätt. Lärarna arbetar enligt en gemensam modell för detta, där enskilt arbete med boken varvas med pararbete och gruppdiskussioner. Lärarna uppger att det generellt inte är några problem att erbjuda elever olika nivåer när de använder läroböcker och andra läromedel. Elever i behov av anpassningar har tillgång till inlästa texter och digitalt stöd. Lärare beskriver att de skalar bort innehåll för elever som upplever läroboken som svår. Lärare berättar att läroböcker i matematik hänger ihop rubrikmässigt mellan årskurserna vilket innebär att elever på en högre nivå kan använda en lärobok för en högre årskurs inom samma kunskapsområde. Det finns också fördjupningsuppgifter och utmanande uppgifter kopplade till läroboken. Vidare uppger lärare att det finns fördjupningstexter för elever som behöver utmanas i de natur- och samhällsorienterande ämnena.

Lärare på högstadiet uppger att det sker ett aktivt arbete både med att anpassa läromedel och erbjuda utmanande uppgifter i undervisningen. Elever berättar att det finns uppgifter på olika nivåer, exempelvis i ämnet matematik finns det enklare och mer fördjupade nivåer i läroboken och de andra läromedlen. Lärare beskriver att de anpassar lärobokens innehåll genom att förklara begrepp och arbeta med texterna. En lärare berättar att

ämnet innehåller många begrepp vilket gör att läraren använder sig mycket av högläsning. Läraren förbereder elever i läs- och skrivsvårigheter inför moment som innehåller läsning. Flera lärare beskriver lärobokens innehåll som en bas och att det kan finnas behov av att erbjuda fördjupningsuppgifter vid sidan av, detta sker då antingen med hjälp av lärarhandledningens innehåll, andra läromedel eller av läraren konstruerade lärverktyg. Lärare berättar att de också justerar kravnivån på de uppgifter som eleverna lämnar in, exempelvis redovisningar och laborationer, och gör på så vis uppgifter olika svåra.

Möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid

Granskningen visar att eleverna har tillgång till och ges möjlighet att använda läroböcker och andra läromedel utanför lektionstid.

Skolan har en digital plattform där lärarna även utanför lektionstid kan kommunicera och tydliggöra vad eleverna ska göra på egen hand. Lärarna kan i plattformen ladda upp material inför läxor, examinationsuppgifter och prov. Av intervjuer med lärare framkommer att de yngre eleverna får instruktioner om läxor med sig hem, framför allt gäller det läsläxor i svenska och uppgifter i matematik. Lärare uppger att de bara skickar hem de läromedel som eleven klarar av att navigera i. Lärare på mellanstadiet beskriver att matematikboken har korta genomgångar som eleverna kan läsa hemma som stöd. Lärare på mellanstadiet berättar att de i skolan arbetar med studieteknik och hur eleverna ska använda läromedlet. Om läxorna frångår de vanliga rutinerna så brukar läraren ringa vårdnadshavaren och ge instruktioner. Lärare på flera stadier uppger att de fotograferar sådant som de skriver på tavlan och lägger upp de bilderna som ett stöd för elever som exempelvis varit frånvarande.

Rektorns styrning och ledning av arbetet gällande elevernas tillgång till läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.

I intervjun med rektorn framkommer att rektorn har sett till att det finns avsatta medel för att köpa in läroböcker och andra läromedel som behövs i undervisningen. Av Skolinspektionens observation av den fysiska lärmiljön med fokus på läroböcker och andra läromedel framkommer att det finns klassuppsättningar av läroböcker på låg-, mellan- och högstadiet. Läroböckerna finns tillgängliga för eleverna genom att eleverna har egna exemplar, en majoritet av böckerna finns i elevernas klassrum alternativt i elevskåpen. Rektorn uppger att lärarna för ett år sedan fick i uppgift att

inventera hur det såg ut och det visade sig att det fanns behov av att uppdatera skolans läromedel och då framför allt öka tillgången på läroböcker. Rektorn fick därför ett godkännande från huvudmannen att gå utanför budgetramarna för att se till att införskaffa nya läromedel. Bland annat byttes läromedlen i matematik ut i årskurs 7–9. Även i årskurs 4–6 fanns behov av fler exemplar av läroböcker i olika ämnen, vilket åtgärdades. Rektorn uppger att skolans tillgång av läroböcker i nuläget är i stort sett komplett.

Rektorns ansvar för lärarnas delaktighet i valet av läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att rektorn tar ansvar för att göra lärarna delaktiga i valet av vilka läroböcker och andra läromedel som kan användas för att nå utbildningens mål.

Rektorn uppger i intervjun att hen i samband med inköp av nya läroböcker till skolan gav i uppdrag till lärarna att gemensamt se över tillgången av olika läromedel från förskoleklass till högstadiet. Lärare berättar att de har diskuterat val av läromedel inom sina arbetslag och med ämneskollegor, när sådana har funnits, och har därefter återkommit till rektorn med förslag på inköp. Lärare beskriver rektorns intresse att skapa förutsättningar för lärarnas delaktighet som stort och att skolan nu både har tillgång till läromedel och lärarhandledningar, vilket är ett stöd för lärarna i planering och utförande av undervisningen.

Rektorns arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att det i begränsad utsträckning finns ett gemensamt förhållningssätt kring användningen av läromedel i undervisningen.

Av intervjuer med lärare och rektorn framkommer att det förvisso finns vissa gemensamma överväganden i val av läromedel. Rektorn har uppmuntrat till reflektioner kring läromedel och sett till att lärarna har diskuterat inom sina respektive arbetsgrupper. Lärarna har diskuterat stadiet och/eller inom ämnena och valt läromedel som utgår från forskning, med särskilt fokus på läsinlärningen och inlärningsmodeller. Strukturen i läromedlet har också varit central vid valet. Men även om det finns pedagogiska forum och möjligheter att diskutera läromedel på arbetslagsmöten, så framgår det i intervjuer att det i begränsad utsträckning finns en gemensam diskussion kring användningen av läromedel och dess betydelse i klassrummet. Lärarna har haft enstaka träffar som berört läromedel, men rektorn uppger att lärarna behöver arbeta mer tillsammans med frågor om arbetet med läromedel. Rektorn ser själv behov av att stärka det gemensamma förhållningssättet hos lärarna,

exempelvis hur avvägningen ser ut mellan att använda läroböcker och andra läromedel eller lärverktyg. Vidare uppger biträdande rektorn att hen ser behov av fler diskussioner i lärarkollegiet om hur innehållet i olika läromedel kopplas till läroplanens centrala innehåll.

Utvärdering och utvecklingsarbete gällande läroböcker och andra läromedel

Granskningen visar att skolan inte utvärderar användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av intervju med rektorn framgår att utvärderingen av arbetet med läroböcker och andra läromedel främst berör tillgången av läromedel och i mindre grad hur läroböcker och andra läromedel används på skolan. Rektorn och lärare beskriver hur rektorn genomfört en inventering av skolans samtliga läromedel och sett till att tillgången av uppdaterade läromedel ökat. Däremot har rektorn endast sporadiskt fördjupat sig i hur skolans läromedel används. Vidare uppger rektorn och den biträdande rektorn som exempel att de inte har gjort någon analys på skolnivå över hur flickor och pojkar tar till sig av innehållet i läroböcker och andra läromedel. Rektorn uppger att hen planerar att göra uppföljningar under våren 2026 av elevers resultat och hur satsningen på nya läroböcker fallit ut. Rektorn uppger att de bland annat kommer att analysera elevernas betyg och resultat från nationella prov och på så vis utvärdera skolans arbete med läromedel.

Identifierade utvecklingsområden

Utvecklingsområde 1

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Skapa förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Av skollagen framgår att utbildningen ska ta hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens

och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.¹ Av förarbeten till skollagen framgår att läromedel kan ha betydelse för skolans kompensatoriska uppdrag och bidra till att stärka elevernas tillgång till en likvärdig utbildning.² Skollagen föreskriver vidare att utbildningen inom varje skolform ska vara likvärdig, oavsett var i landet den anordnas.³ Normerna för likvärdigheten anges genom de nationella målen.⁴ Av läroplanen framgår att läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁵ Vidare framgår att rektorn, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.⁶

Motiveringen till utvecklingsområdet är att det i begränsad utsträckning finns ett gemensamt förhållningssätt kring användningen av läromedel i undervisningen. Rektorn har en begränsad roll i att skapa förutsättningar för en medvetenhet i arbetet med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användningen av såväl läroböcker som andra läromedel, kan likvärdigheten och undervisningens kvalitet på skolenheten främjas. Vidare kan detta bidra till att eleverna ges reella möjligheter att nå så långt som möjligt i sin kunskapsutveckling, utifrån sina individuella förutsättningar och behov.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete med likvärdighet inom skolenheten gällande användningen av läroböcker och andra läromedel.

¹ 1 kap. 4 § skollagen (2010:800)

² Prop. 2023/24:21 s. 30

³ 1 kap. 9 § skollagen

⁴ Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag. En likvärdig utbildning.

⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper

⁶ Lgr22, avsnitt 2.8 Rektors ansvar

Utvecklingsområde 2

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Utvärdera användningen av läroböcker och andra läromedel i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen.

Av läroplanen framgår att rektorn ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna.⁷ Av förarbetena framgår att en definition av begreppen lärobok, läromedel och lärverktyg i skollagen kan bidra till möjligheten att systematiskt och kontinuerligt kunna följa upp tillgång och användning av läromedel utifrån likvärdighet och skolans kompensatoriska uppdrag.⁸

Motiveringen till utvecklingsområdet är att granskningen visar att skolan inte utvärderar användningen av läroböcker och andra läromedel.

Genom att rektorn ger lärare större möjlighet att utvärdera läroböcker och andra läromedels kvalitet, pedagogiska upplägg och anpassning till elevernas behov, kan analysen av utvärderingens resultat leda till väl underbyggda beslut gällande eventuella utvecklingsåtgärder.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna ges förutsättningar att följa upp, utvärdera och analysera resultaten samt vid behov vidta åtgärder avseende användningen av läroböcker och andra läromedel på skolenheten. Sådana förutsättningar kan vara schemalagda möten för läromedelsdiskussioner, etablering av arbetsgrupper eller stöd i form av riktlinjer och resurser för att effektivisera processen. Skolverket har material som kan användas i detta.⁹

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Anna-Carin Kostic, utredare.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Sara Lidegran. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Carl Bexell, Ewa Mölleryd och Susanne Tistad deltagit.

⁷ Lgr 22 avsnitt 2.8 Rektorns ansvar.

⁸ Prop. 2023/24:21 s. 27

⁹ [Systematiskt kvalitetsarbete - Skolverket](#) hämtad 2025-09-22

Bilaga 1: Författningsstöd

Den 1 juli 2024 trädde ändringar i skollagen i kraft som syftar till att stärka elevers tillgång till ändamålsenliga läromedel.¹⁰ Ändringarna gäller för flera skolformer. För grundskolan är lydelsen följande¹¹:

Eleverna ska utan kostnad ha tillgång till läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.

I skollagens första kapitel har införts definitioner av begreppen läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg.

I skollagen avses med

- lärobok: tryckt läromedel, med eller utan digitala komponenter,
- läromedel: helt eller delvis tryckt eller digitalt verk som är avsett att användas i undervisningen, som överensstämmer med relevanta delar av tillämplig kurs-, ämnes- eller ämnesområdesplan och läroplanen, och som är utgivet av någon som bedriver utgivningsverksamhet av professionell art,
- lärverktyg: läroböcker, andra läromedel och andra tryckta eller digitala verk samt utrustning och material som används i undervisningen.¹²

I samband med lagändringarna har regeringen även beslutat om nya formuleringar i flera läroplaner.¹³ I läroplanen för grundskolan har ändringarna följande lydelse.

Läraren ska organisera och genomföra arbetet så att eleven får använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁴

Rektorn har ansvaret för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

¹⁰ Lag (2023:951) om ändring i skollagen (2010:800).

¹¹ 10 kap. 10 § andra stycket skollagen.

¹² 1 kap. 3 § elfte–trettonde strecksatserna skollagen.

¹³ Förordning (SKOLFS 2024:590) om ändring i förordningen (2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet.

¹⁴ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper.

- alla elever erbjuds strukturerad undervisning under lärares ledning,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker, andra läromedel och andra lärverktyg som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål,
- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- alla lärare får tillgång till de lärarhandledningar som behövs för att ge eleverna en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål.¹⁵

¹⁵ Lgr 22, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar.

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Västerängsskolan den 2 september 2025. Besöket genomfördes av utredarna Sara Lidegran och Carl Bexell. Utredaren Susanne Tistad var medföljande utredare på besöket.

Skolenheten är en kommunal skola, verksam i Håbo kommun med förskoleklass och grundskola årskurserna 1–9. På skolenheten går ca 360 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En observation av delar av lärmiljön med fokus på tillgången till läroböcker och andra läromedel.
- En gruppintervju med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En intervju med rektorn.
- Dokument som begärts in från huvudmannen.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från de skolenheter som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras under 2026.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i skolors arbete för att ge eleverna tillgång till och användning av läroböcker och andra läromedel i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier.

Frågeställning

I vilken utsträckning får eleverna tillgång till och förutsättningar att använda läroböcker och andra läromedel som behövs för en god kunskapsutveckling i enlighet med utbildningens mål?

Kvalitetskriterier

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Inom granskat område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning.

Lärarnas arbete med att organisera och genomföra undervisningen så att eleverna får använda läroböcker och andra läromedel.	Rektorns ansvar för att alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel.
Lärarna ser till att eleverna, såväl flickor som pojkar, får använda läroböcker och andra läromedel på ett sätt som bidrar till att skapa sammanhang och överblick över ämnesområden. Vilket ger progression i lärandet samt stärker elevernas ämnesintresse och vilja att lära sig mer. Lärarna ser till att eleverna får ändamålsenliga instruktioner i hur läroböcker och andra läromedel ska användas i undervisningen. Lärarna ser till att elever använder läroböcker och andra läromedel som är anpassade utifrån elevernas olika förutsättningar och behov. Lärarna ser till att eleverna får använda läroböcker och läromedel utanför lektionstid och uppmuntras använda dem utanför lektionstid för att befästa sina kunskaper.	Rektorn styr och leder arbetet så att eleverna får tillgång till ändamålsenliga läroböcker och andra läromedel. Rektorn tar ansvar för att lärarna är delaktiga i valet av läroböcker och andra läromedel. Rektorn skapar förutsättningar för ett gemensamt och medvetet arbete kring användning av läroböcker och andra läromedel för likvärdighet inom skolenheten, så att hänsyn tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Rektorn ser till att lärarna utvärderar hur läroböcker och läromedel fungerar i undervisningen i förhållande till elevers utveckling mot målen. Rektorn använder resultaten i skolans utvecklingsarbete.